

1 YLEISTÄ

Maakuntien liitoissa laaditaan vuoden 2000 maankäyttö- ja rakennuslain voimaantulon jälkeen maakuntakaavoja seutukaavojen sijaan. Maakuntakaavat voidaan laatia kokonaismaakuntakaavoina, osa-alueittain tai tiettyjä teemoja koskevin vaihemaakuntakaavoina. Voimassa olevista maakuntakaavoista valtaosa on kokonaismaakuntakaavoja, jotka kumoavat seutukaavat kaava-alueensa rajojen sisällä. Useimmissa liitoissa sekä seutukaavoja että maakuntakaavoja on voimassa rinnakkain. Lisäksi maakuntakaavassa olevien reikien kohdalla saattaa olla seutukaava-aluevarauksia voimassa.

Vuoden 2010 alussa vielä voimassa olevat seutukaavat/seutukaavakohteet muuttuivat maakuntakaavoiksi/maakuntakaavakohteiksi. Nämä seutukaavoista maakuntakaavoiksi muuttuneet kaavatiedot ei ole tallennettu samaan tietokantaan varsinaisten maakuntakaavatietojen kanssa.

1.1 Tietokannat

Suomen ympäristökeskuksessa laaditaan maakuntakaavoista valtakunnallinen maakuntakaavapaikkatietokanta. Aikaisemmin on laadittu seutukaavoista vektorimuotoinen valtakunnallinen paikkatietokanta nimeltään Valtakunnallinen seutukaavapaikkatietokanta (VASEPA).

Valtakunnallinen maakuntakaavapaikkatietokanta koostuu sekä vektorimuotoisista tietokannoista että rasterimuotoisista kuvista. Rasteritietokanta sisältää liittovaltuuston hyväksymät kaavat ja ympäristöministeriön vahvistamat kaavat. 2000-luvun alkupuolella kaavakartta ja kaavakartan legenda skannattiin erikseen. Monesta lehdestä koostuva kaavakartta skannataan lehdittäin. Tätä nykyä kaavakartat ovat saatavilla suoraan maakuntien liitoista pdf-muodossa. SYKE muuntaa pdf-muodossa olevat kartat ja siihen kuuluva legenda omiksi tiffiksi ja georeferoi lopuksi karttakuva ArcMapissa. Rasterimuotoiset kaavakartat legendoineen ovat siten nykyään hyvin nopeasti valtion ympäristöhallinnon käytettävissä.

Vektoritietokantoihin viedään tietoa sitä mukaa kun yksittäinen maakuntakaava vahvistuu ympäristöministeriössä. Tietokantojen rakentaminen vie aikaa, joten pääsääntöisesti vain edellisenä vuonna vahvistettujen maakuntakaavojen vektorimuotoiset tiedot ovat varmasti saatavilla tietokannoista.

1.2 Kaavojen nimet, tiedot ja käyttötavat

Rasterimuotoisten maakuntakaavakarttojen ulkorajoista pidetään yllä paikkatietokantaa, jonka ominaisuustietotaulusta selviää mm. maakuntakaavojen nimet, hyväksymis- ja vahvistamispäivämäärät. Tämän paikkatietokannan tehtävänä on toimia indeksikarttana ja helpottaa rastereiden hakua.

\\kkg43\aidata\nat\yleis\kaavat\maakunta\data\MkRasterienUlkorajat.shp

Vektoritietokantojen ja rasterikuvien tietosisällöt täydentävät toisiaan. Rasterikuva näyttää sellaisenaan yksittäisen kaavakartan pohjakarttoineen. Vektoritietokanta sisältää voimassaolevat maakuntakaavakohteet ja niihin liittyvät merkinnät.

Rasterikuvat menevät osittain toistensa kanssa päällekkäin, jolloin voimassa olevien yksittäisten kohteiden voimassaolotilannetta voi olla vaikeata tarkastella. Tätä ongelmaa vektoritietokannan

suhteen ei ole. Vektoritietokannan avulla voi tehdä paikkatietoanalyysyjä ja teemakarttoja tietokantaan sisältyvistä teemoista. Aineistoja käyttäessä on kuitenkin hyvä muistaa, että vain "leimattu" paperiversio maakuntakaavasta on lainvoimainen.

2 YKSITYISKOHTAISTA TIETOA VEKTORIAINEISTON KÄYTTÄJILLE

Valtakunnallinen maakuntakaavapaikkatietokanta ei vastaa lainvoimaisia maakuntakaavoja monista sisällöllisistä ja teknisistä syistä. Seuraavassa on lisäksi kuvattu yksityiskohtaisesti, miten aineisto on rakennettu, jotta vektoriaineistoa voisi helpommin käyttää ja myös ymmärtää siitä laskettuja analyysituloksia.

2.1 Yleistys yhtenäiseen muotoon

Maakuntien liitoilta saadut liittokohtaiset vektoriaineistot yleistetään SYKEssä yhtenäiseen valtakunnalliseen muotoon. Vektorimuotoinen maakuntakaavatietokanta sisältää seuraavat teemat kahdeksassa SDE-tietokannassa: aluevaraukset, tie- ja raideliikenteen varaukset, kohdemerkinnät sekä pohjavesi-, tuulivoima- ja maisemaosa-alueet. Muut maakuntakaavateemat puuttuvat tietokannasta. Muita teemoja voi tarkastella rasterikuvista.

2.2 Pohjakartat

Kaavakartoissa käytetyt pohjakartat eivät sisälly vektorimuotoiseen tietokantaan. Maakuntien liitot ovat käyttäneet eri pohjakarttoja maakuntakaavojen laadinnassa, joten valtakunnallinen vektoritietokanta ei "istu" täydellisesti millekään yhtenäiselle pohjakartalle. Kutakin skannattua kaavakarttaa voi tarvittaessa käyttää vektoriaineiston pohjakarttana, jolloin kunkin kaavan kohteet voi helposti paikallistaa.

2.3 Sovittaminen liittojen rajoilla

SYKEssä käytetään Maanmittauslaitoksen kuntarajaa 1:100 000 liittokohtaisten vektoriaineistojen yhdistämisessä valtakunnalliseksi. Liittojen rajoilla on tehty pieniä geometrisiä sovituksia siirtämällä kaavakohteita oikean liiton maakuntakaava-alueen sisälle, ja tapauskohtaisesti editoimalla esimerkiksi tiestö jatkuvaksi. Muualla maakuntakaavakohteita ei ole sovitettu mihinkään yhtenäiseen pohjaan. Kuntarajaa 1:100 000 on sidottu kiinteistörajoihin ja muutoksia tulee aineistoon vuosittain. Aineisto sovitetaan kuntarajaan vain kerran, kun aineisto laitetaan jakeluun. Siten aineisto ei välttämättä istu täydellisesti seuraavaan vuoden kuntarajoihin.

2.4 Reiät

Tietokanta sisältää osittain myös kaavoittamattomia alueita, joita kutsutaan rei'iksi. Reikämerkinnät (x, xy, xv) on pääosin lisätty SYKEssä. Suurin osa rei'istä on aluevaraustietokannassa. Aluevaraustietokannan reiän kohdalla saattaa olla seutukaava-aluevaraus voimassa. Reikiä on monenlaisia:

- aluevaraustietokannan sisälle jäänyt kokonaan kaavoittamaton alue
- joidenkin liittojen osalta vesistöjä on aluevaraustietokannassa eroteltu omaksi reikätyypikseen
- liittojen rajoille syntyneitä reikiä, jotka ovat muodostuneet yhdistettäessä liittokohtaiset aluemaiset tietokannat valtakunnallisiksi. (Osa on oikeita reikiä, osa on eri pohjakarttojen käytöstä johtuvia virheitä.)
- YM:ssä vahvistamatta jätetyt kohteet on SYKEssä jälkikäteen luokiteltu rei'iksi. Näitä reikiä voi löytyä jokaisesta tietokannasta. Alkuperäinen liiton käyttämä merkintä on kuitenkin myös säilytetty

sellaisenaan. Kyseisillä rei'illä on kaikki muut ominaisuustiedot paitsi vahvistamispäivämäärä ja lisätietoja, kuten rakentamisrajoitus.

2.5 Vesialueet ja maa- ja metsätalousalueet

Pääsääntöisesti maa- ja vesialueita ei ole erotettu toisistaan aluevarausten rajaamisessa. Tämä on hyvä huomioida esimerkiksi vektoritietokannan perusteella laadituissa tilastoanalyysissä.

Liitot eivät ole digitoineet kaikkia maa- ja metsätalousvaltaisia (M) alueitaan vektorialueistoihinsa. Ne on tarvittaessa lisätty vektoritietokantaan SYKEssä Maanmittauslaitoksen kuntarajat 1:100 000-aineiston ja ranta 1:20 000 – aineiston avulla. Näiden osalta kohteiden osalta digitointipohjaksi on pääsääntöisesti merkattu ranta20/kunta100.